

ERIK.SATIE

**SPORTS
&
DIVERTISSEMENTS.**

BAIN DE MER.

Uvod

Henri-Pierre Roché, Jeanne Robert Foster, Erik Satie i Brancusi, na terenu za golf u Fontenblou, 25. septembra 1923.

Sportovi i razonode je ciklus od 21 Satijeve klavirske minijature (uvodni „Koral“ i 20 kompozicija, za 20 sportova i razonoda), praćene crtežima Šarla Martena (Charles Martin). Izvođenje celog dela traje između 10 i 17 minuta. Album je nastao na predlog luksuznog modnog časopisa *Gazette du Bon Ton* (1912–1925), u prvoj polovini 1914. Sati je svoj muzički prilog komponovao između 14. marta i 20. maja. Muziku i tekstove, štampane u njegovom kaligrafskom rukopisu, radio je nezavisno od Martenovih ilustracija – osim, donekle, u komadu „Golf“, koji je nastao poslednji (ovde br. 10) – mada zapravo nema svedočenja o tome kako je tekla njihova saradnja. Ali sve je izgleda išlo prilično glatko. Satijevi i Martenovi doprinosi našli su se u dovoljno bliskoj korespondenciji i neobičnom kontrastu. Martenove ilustracije su konvencionalne, lepo izvedene scene, sasvim po meri jednog modnog časopisa – ali čija je urednica morala biti neka Alisa, ako se pogledaju muzika i prateći tekstovi... Neki sličan prilog u *Gazette du Bon Ton* ne vredi tražiti.

Ali ta originalna verzija nikada nije ugledala svetlost dana. Naime, zbog izbijanja rata, objavljivanje albuma bilo je odloženo, tako da se ta publikacija pojavila tek 1923. – i u prilično drugačijem ruhu. Muzički deo i Satijevi tekstovi ostali su isti, ali Šarl Marten je za to izdanje uradio novu seriju ilustracija, ovog puta više po ukusu posleratnog doba: u svojoj mešavini kubizma i art dekoa, vešto izvedenoj, ali ipak hladnijoj. Raskorak između muzike, odnosno Satijevih tekstova, i novih ilustracija, bio je upadljiviji, iako i dalje bez ozbiljnijih posledica po celinu dela, još manje po Satijev doprinos, koji je kasnije i privlačio najveću pažnju.

Sati i Valentina Igo, na balkonu stana Koktoovih roditelja, 1916.

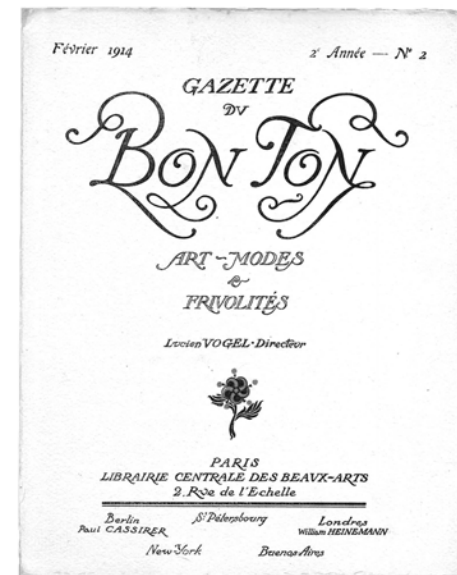
Originalni Martenovi crteži za sada se mogu videti samo u izdanju Atlas Press, odakle ih preuzimamo (*A Mammal's Notebook: The Writings of Erik Satie*, 1996, 2014, urednica Ornella Volta), dok se oni iz 1923. sreću u svim kasnijim izdanjima te publikacije.¹

Prema jednoj od priča o nastanku tog dela, „Gazeta“ se prvo obratila Stravinskom. On ih je odbio, jer mu je ponuđeni hono-

¹ Videti, recimo, arhivu BNF, Gallica, <https://gallica.bnf.fr/>, i potražiti kao „Sports et divertissements“. Štampano izdanje: Erik Satie, *Twenty Short Pieces for Piano (Sports et divertissements)*, Dover Publications, New York, 1982, 2012, 2016; originalni format notne sveske, sa Satijevim partiturama u kaligrafskom rukopisu, dok su Martenove ilustracije, originalno u boji, prenete samo kao crno-beli crteži.

rar bio suviše mali. Valentina Igo², članica redakcije, predložila je da se ceo projekat poveri Satiju, s kojim je nešto ranije postala bliska prijateljica. Ali ovaj ih je odbio – jer mu je ponuđeni honorar izgledao nepri- stojno veliki! Prema drugoj verziji, koju Ornella Volta smatra verovatnijom, Satijev mladi štićenik, Rolan-Manuel, svestan Satijevih hronično be-

znadežnih finansija, nagovrao je ovoga da od „Gazete“ traži što veći honorar. Sati je to ljutito odbio, uz obrazloženje da bi

² Valentine Hugo (Gross, 1887–1968), jedna od onih osoba koje u prikazima avangarde 20. veka uvek ostaju na margini, ali koje pokazuju da tu avangardu nisu bitno oblikovala samo ona najpoznatija imena. Počela je kao dizajnerka u *Ballets Russes* Sergeja Djagiljeva, gde je, preko Koktoa, upoznala i Satija i Pikasa, da bi se posle Prvog svetskog rata najtešnje povezala s nadrealistima. Učestvovala je u radu „Biroa za nadrealistička istraživanja“ i dala jedan od najupečatljivijih doprinosa u čuvemoj nadrealističkoj igri „Exquisite corpse“ (u kojoj se učesnici nadvezuju na crtež ili tekst čije prethodne delove nisu videli), u koju je uvela i novi medij, crtež gvašom na crnom papiru; tu su i njeni brojni nadrealistički predmeti, kolaži, slike i ilustracije, od kojih su neke postale antologijske. Posle rata se vratila dizajnu za scenu i ples, ali je nastavila da radi i u drugim medijima. Sa Satijem je saradivala na praktično svim njegovim scenskim delima: *Le Piège de Méduse* (1913), *Parade* (1917), *Socrate* (1919–1920) i *Mercure* (1924).

tako ugrozio i ono što su bili spremni da mu ponude. To, dakle, izgleda verovatnije, „ljudskije“, zato što ukazuje na sračunatost, na spremnost za pogađanje. To je moguće, svi znamo kako to ide. Ali ne treba gubiti iz vida da je Sati tada bio ponosni član „Arkejskog sovjeta“, ne samo deklarativni komunista, koji je sve svoje dobrovoljno preuzete obaveze u toj zajednici obavljao besplatno, kao i da je još u svojoj ranoj, mističnoj fazi na siromaštvo gledao kao na zavet ili skoro obavezan preduslov istinske duhovne nezavisnosti. U tome je tada možda išao do neodrživih ekstrema – njegova prepiska otkriva koliko je puta iskusio iscrpljujuće i obogaljujuće dejstvo krajnje nemaštine – ali sve to je ukazivalo na suštinsku odbojnost prema zgrtanju novca. Nije bio naivan, nije ga trebalo podsećati na stvarnost, ali opet je pokazivao otpor. (Kao što je rekao jedan prijatelj, kada je pomišljao da jednu svoju zamisao ostvari „uobičajenim“ putem, preko neke sponzorske fondacije: „... ali onda sam primetio da mozak počinje da mi radi na loš način.“) Pokazivao je, i to obilato, samo onu suprotnu sklonost: ka rasipanju novca (malo porodično nasleđstvo, koje je u rekordnom roku spiskao na čašćavanje po Monmartru, sopstevne publikacije i kolekciju od sedam identičnih somotskih odela; ništa manje suzdržano trošenje uvek skromnih honorara; deljenje i poslednjeg santima siromašnoj deci iz Arkeja, kada bi se ova sjatila oko njega, itd.). Znao je da sanjari o „neiscrpoj čekovnoj knjižici“ ili zamkovi- ma, čak i slugama, koji mu padaju s neba, dakle, u mašti, kao što pokazuju neki njegovi tekstovi, beleške i brojni crteži imaginarnih mesta i poseda, ali sigurno ne na osnovu preduzetničkog uma ili aristokratskog porekla. To su bili vrhunci njegovog „akviziterskog materijalizma“ – uz dodatak kolekcije jeftinih kišobrana i štapova za hodanje, naravno.

Opet, saradnja s jednim tako luksuznim časopisom kao da ga nije preterano zabrinjavala: pored prijateljskog posredovanja Valentine Igo, što je moralo delovati pozitivno, bio je to

još jedan podsticaj da razvije svoj muzički izraz, što je i postigao, na način koji i danas ostavlja u čudu. Bilo kako bilo, tih neastronomskih 3.000 franaka je najveći honorar koji je Sati ikada dobio. (Na primer, dve godine ranije, 1912, prodao je jednom izdavaču prava za svoju kompoziciju „Pravi mlitavi preludijumi, za jednog psa“ za celih 50 franaka; uzgred, tih 3.000 F iz 1914. danas iznosi oko 500 E, ako sam to dobro pogledao.) Svestan svog rasipničkog poriva, u retkom nastupu ekonomske trezvenosti, insistirao je da mu se honorar isplaćuje u ratama, za svake tri kompozicije koje bi poslao redakciji (150 franaka po svakoj), dok je predgovor i uvodni „Koral“ ustupio besplatno, budući da su nastali mimo ugovorenog posla. Oko toga nije bilo pogađanja.

Za razliku od instrukcija namenjenih muzičarima, a ne prevashodno publici, Satijevi tekstovi za „Sportove i rasonode“ na prvi pogled deluju bezazlenije, većina čak suviše trivijalno. Ali nešto tu opet „nije u redu“ – već od *Predgovora*, namenjenog „smotanima“ i „zatupljenima“, u kojem nam Sati stavlja do znanja da je u uvodni *Koral* „uneo sve što zna o dosadi“... I što zaista tako zvuči! Opet, tekst uz prvu kompoziciju, odnosno ilustraciju, „Ljuljaška“, demonstrira najčistiji poetski nerv, dok nastavak, u tom prvom, letimičnom pogledu, izgleda spušten za koji stepen – da bi već u sledećem treptaju oka počeli da primećujete sva ta mala, fina, „patafizička“ iskakanja iz kalupa očekivanog, koja su kod Satija prosto neminovna. Možda mu nije svaka tema bila tekstualno podjednako primamljiva (u nekim tekstovima ne dešava se ništa posebno), ali u muzičkom naboju nije bilo padova: ono što vas dočekuje je prasak od 20 minijaturnih kompozicija, uglavnom od 15-30 sekundi, tako živih i „pomerenih“ – u isti mah tako sigurno i neusiljeno „pomerenih“, što važi za sve njegove eksperimentalne minijature – da imate utisak da vam je u sobu, u kojoj to slušate, odnekud dospeo žbun pun vrabaca... Ne znam kako bi se u striktno

Pierre-Auguste Renoir, „Le Déjeuner des canotiers“, 1881, fotografura iz 1924.

formalnom smislu moglo suditi o svakom segmentu pojedinačno – osim što bi svako, nezavisno od stručnog suda, mogao da izdvoji svoje omiljene komade (neki su zaista briljantni). Možda nije svaki segment najuspeliji, ali to su sve *eksperimenti*, što treba imati u vidu pri izboru merila. Najvažnije je ipak nešto drugo: ukupno dejstvo; a ono je potpuno i nepogrešivo satijevsko; prolazak kroz ogledalo zagarantovan.

Delo je dakle bilo naručeno, opšta tema predložena sa strane, mogla se prihvatiti ili odbiti, ali Sati je prihvatio i onda sve oblikovao po svome. Nije ni bila takva stvar da bi mu se od tačke neko mešao u pisanje i komponovanje (kao što je znalo da se desi u nekim drugim slučajevima, kada to nije praštao). Naizgled „frivolna“, ali opet originalna i neobično dobro izvedena celina. I kako onda ne preneti sve, a ne samo neki izbor, kao što sam prvo pomišljao?

James Ensor (1860–1949), „L'intrigue“, 1890.

Za to postoji još jedan razlog, koji se s ove distance još snažnije nameće. „Sportovi i razonode“ su u međuvremenu postali dokument koji nam prenosi poslednje „nepriugušene titraje“ *La Belle Époque* – perioda čija se mračna, zlokobna senka zove *Grand ennui*, „Velika dosada“ ili „Veliko zasićenje“: tu su i Munk i Ensor, a ne samo Renoir i njegovi blistavi slavnati šesiri... Taj period opšteg „prosperiteta“, po važećim merilima, ako ne i opšte stabilnosti, s obzirom na sporadične potrese u kojima ceo 19. vek nije oskudevao, koji neki računaju od 1871 (kraj Francusko-pruskog rata i slom Komune), neki još od kraja Napoleonovskih ratova (ako gledamo šire od *La Belle Époque*), naglo preseca najveća klanica koju je Evropa ikada videla: Sati završava komponovanje 20. maja, a rat izbija 28. jula 1914. Ali ovde smo još u Vrtu, s ljuljaškom, mesečinom i srcem koje iskače iz njedara („da li će se ikada vratiti?“); na leto idemo na more... koje je tako „puno vode“, što je Sati u nekoliko navrata, u svojim beleškama, začuđeno primećivao; u „Lovu“, čak i u „Pecanju“, ne strada niko, sve teče tako šašavo miroljubivo. I sama forma je prikladna: „livre d'artiste“, kako se to nekada zvalo,

odnosno ilustrovani muzički album, za prelistavanje i klavir, u svoje vreme, 1914, tako šik, tako komotno „pomodan“, kao što je već 1923. bio isto tako blaženo „starinski“, sa scenama čija nas nevinost i bezbrižnost – iako, dakle, uvek s nekom malom žakom ili neočekivanim obrtom, ponekad nadrealnim, ponekad banalnim – čudno uznemiravaju. Kontrast s našom ili ondašnjom stvarnošću je drastičan, u stvari, ekstreman. I to kao da je urađeno svesno, namerno, naglašeno. (U kom se to univerzumu ljubavnici, još u fazi udvaranja, i dalje igraju „Čorave bake“...?) Ali neće nam biti ništa ako se prepustimo. Čarolija ionako ne traje dugo. Nažalost!

„Sportovi i rasonode“ su do sada mnogo puta snimljeni i izvođeni. Svoje verzije uradili su Čikolini (Aldo Ciccolini), Mišel Legran, Paskal Rože (Pascal Rogé) i drugi. Meni je najbolje legao Legran (*Erik Satie par/ by Michel Legrand*, 1993).³

AG, 2025.

³ Opet navodim samo neke izvođače, na kojima sam uglavnom ostao, iako ih sada ima bezbroj. Čikolini mi je, uz još ponešto, najbolji za moju omiljenu kompoziciju „Descriptions automatiques“ (stav „Sur un vaisseau“), Rože za one najpoznatije komade („Gimnopedije“, „Gnosijene“, „Sarabande“, „Nokturna“, „Hladne komade“, klavirsku verziju „Parade“, itd.), Legran za „Sportove“. Ali svako će naći izvođače i verzije koji mu najviše odgovaraju.

Predgovor

Préface

Cette publication est constituée de deux éléments artistiques : dessin, musique.
La partie dessin est figurée par des traits — des traits d'esprit; la partie musicale est représentée par des points — des points noirs. Ces deux parties réunies — en un seul volume — forment un tout : un album. Je conseille de feuilleter, ce livre, d'un doigt aimable & soucieux; car c'est ici une œuvre de fantaisie. Que l'on n'y voie pas autre chose.
Tout les "Inconvenients" & les "Abus"; j'ai écrit un choral grave & convenable.
Ce choral est une sorte de prélude amoral, une manière d'introduction austère & inférior.
J'y ai mis tout ce que je connais sur l'Enfer.
Je tâte ce choral à ceux qui ne m'aiment pas.
Je me retire.

ERIK SATI

Ova publikacija se sastoji od dva umetnička elementa: crteža i muzike. Crtački deo je predstavljen linijama – duhovnim crtama [„traits d'esprit“]; muzički deo je predstavljen tačkama – crnim tačkicama [„points noirs“, što znači i „mitesere“]. Ta dva dela, u jednom tomu, zajedno čine celinu: album. Preporučujem da ovu knjigu prelistavate ljubaznim i nasmejanim prstom, zato što je ovo delo fantazije. U njemu ne treba videti ništa drugo.

Za one „smotane“ i „zatupljene“ napisao sam ozbiljan i prikladan koral. Taj koral je nešto poput gorke preambule, neka vrsta ozbiljnog i nefrivolnog uvoda. U njega sam uneo sve što znam o dosadi. Taj koral posvećujem onima koji me ne vole.

A sada se povlačim.

E. S.

Neukusni koral

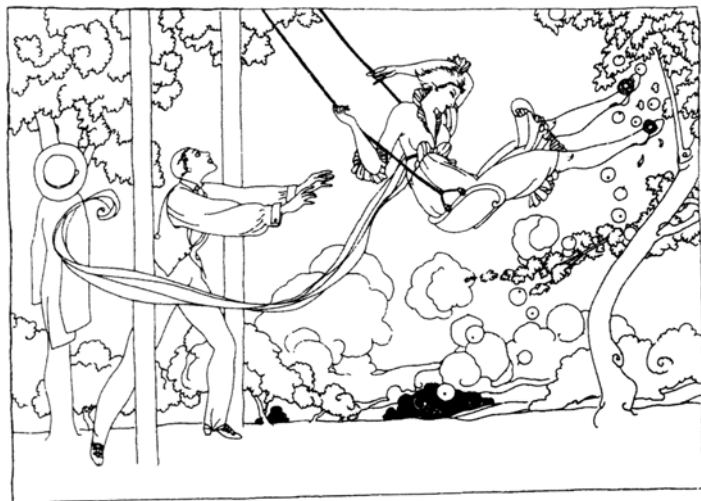
[partitura]

Turobno. — Mrzovoljno i namrgođeno. — Dvolično. — Usporiti.

15. maj 1914.
(Izjutra, na prazan stomak.)

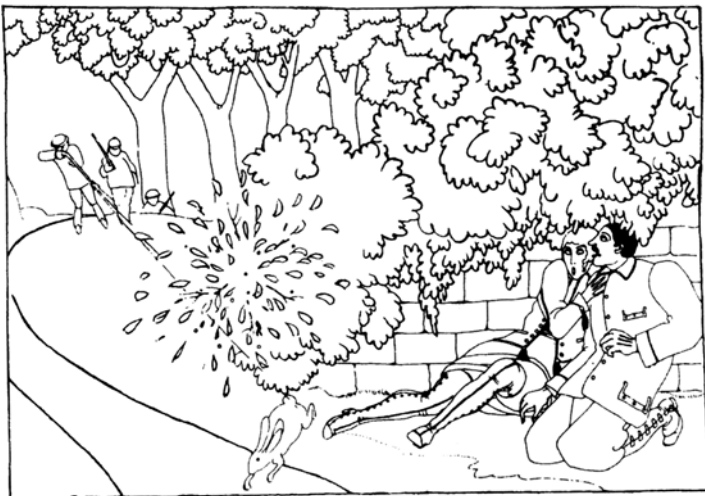
Sports et divertissements, „Choral inappétissant“, 15. maj 1914.

TABLE	
BALANÇOIRE.	LA PÊCHE.
LA CHASSE.	LES COURSES.
COMÉDIE ITALIENNE.	LES QUATRE COINS.
LA MARIÉE.	PIQUE NIQUE.
COLIN-MAILLARD.	WATER-CHUTE.
LA PÊCHE.	LE TANGO.
YACHTING.	TRAINÉAL.
BAIN DE MER.	FLIRT.
LE CARNAVAL.	FEU D'ARTIFICE.
LE GOLF.	LE TENNIS.

1. Ljuljaška

Da li se to moje srce tako ljulja?
 Ono nema vrtoglavicu.
 Kakva mala stopala ima!
 Da li će ikada hteti da se vrati u moje grudi?

„La Balançoire“, 31. mart 1914.

2. Lov

Čujete li tog zeca kako peva?
 Kakav glas!
 Slavuj je u svojoj jazbini.
 Mladi vepar se ženi.
 A ja iz puške obaram orahe.

„La Chasse“, 7. april 1914.

3. Italijanska komedija

Skaramuš objašnjava divote militarističke države.
 Mnogo smo pametni, mi tamo, kaže on.
 Civili nas se plaše.
 I sve te galantne avanture!
 I ostalo!
 Kakav lep posao!

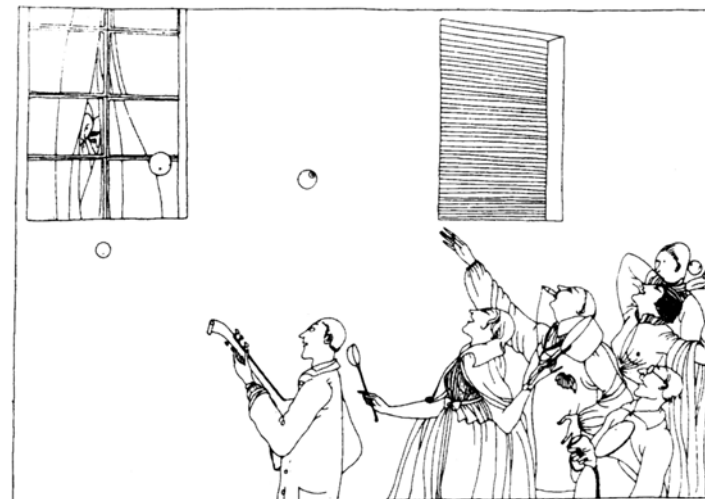
„La Comédie italienne“, 29. april 1914.

4. Buđenje neveste

Dolazak povorke.
 Povici.
 Svi na noge lagane!
 Gitare napravljene od starih šešira.
 Pas pleše sa svojom verenicom.

„Le Réveil de la Mariée“, 16. maj 1914.

5. Čorave bake

Tražite, gospođice.
 Vaš voljeni se krije na dva koraka od vas.
 Kako je bled: usne mu drhte.
 Smejete se?
 Drži se za srce sa obe ruke.
 Ali vi prolazite pored njega, ne sluteći ništa.

„Colin-Maillard“, 27. april 1914.

6. Pecanje

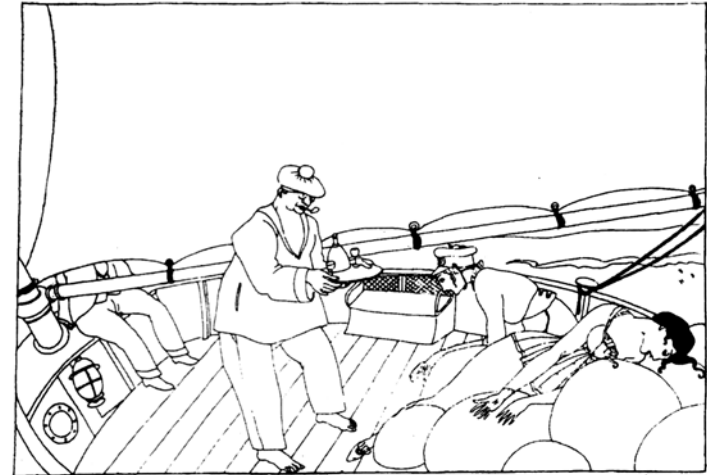
Žubor vode u koritu reke.
 Nailazi jedna riba, zatim još jedna, još dve.
 „Šta se dešava? Ko je to?“
 „Neki ribar, siroti ribar.“
 „Hvala.“
 Sve ribe se razilaze kućama, čak i ribar.
 Žubor vode u koritu reke.

„La Pêche“, 14. mart 1914.

7. Jedrenje

Kakvo vreme!
 Vetar huče kao foka.
 Jahta pleše.
 Liči na neku malu ludu.
 More je uzburkano.
 Nadam se da se neće razbiti o stene.
 Onda niko neće moći da ga opet sastavi.
 „Ne želim da ostanem ovde“, kaže lepa putnica.
 „Nije nimalo zabavno.
 Više bih volela nešto drugo.
 Idi i zovi mi kočije.“

„Le Yachting“, 22. mart 1914.

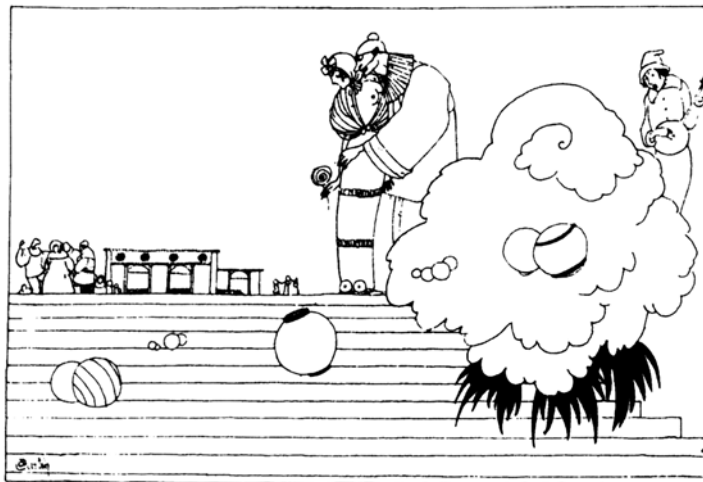
8. Morsko kupalište

„More je veliko, madam.
 U svakom slučaju, veoma je duboko.
 Nemojte sedeti na zemlji. Mnogo je vlažna.“
 Evo starih dobrih talasa...
 Puni su vode.
 „Potpuno ste mokri!“
 „Jesam, gospodine.“

„Le Bain de mer“, 11. april 1914.

9. Karneval

Kiša konfeta!
 Evo jedne melanholične maske.
 Pijani Pjero izigrava mangupa.
 Dolaze i dame u mekim domino kostimima.⁴
 Svi žure da ih vide.
 „Da li su lepe?“

„Le Carnaval“, 3. april 1914.

10. Golf

Pukovnik je obučen u drečavo zeleni „scotch Tweed“.⁵
 Pobeđiće sigurno.
 Prati ga njegov „caddie“ [„kedi“, pomoćnik], koji nosi „bags“
 [torbe].
 Oblaci su začuđeni.
 Sve „holes“ [rupe] drhte.
 Pukovnik je ovde!
 Evo ga, sprema se da udari lopticu: ali „club“ [štap] mu se
 lomi na komadiće!

„Le Golf“, 20. maj 1914.

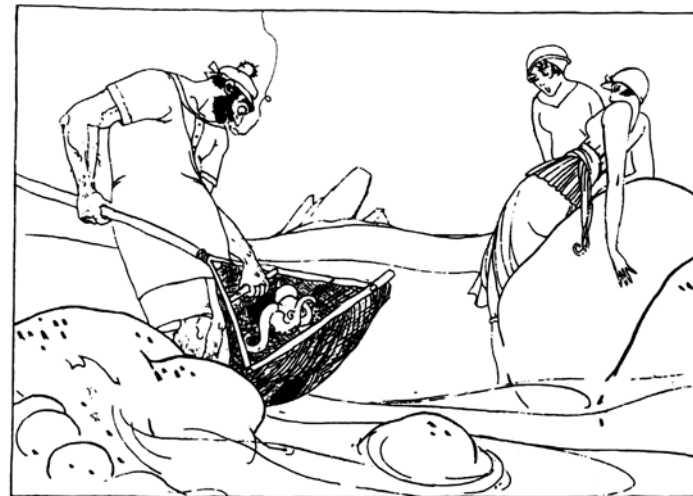
⁴ Domino: kostim koji se sastoji od maske koja pokriva pola lica i velikog plašta; karakterističan za venecijanske karnevale.

⁵ „Škotski tvid“, u originalu na engleskom, kao i ostali naznačeni izrazi.

11. Hobotnica

Hobotnica je u svojoj pećini.
 Poigrava se s jednom krabom.
 Juri je.
 Guta je, ali se zagrcne.
 Dok se tako muči, gazi samu sebe po nogama.
 Ispija čašu slane vode da se oporavi.
 To piće joj pomaže i skreće joj misli s te stvari.

„La Pieuvre“, 17. mart 1914.

12. Konjske trke

Gomila.
 Vaganje džokeja.
 Kupovina programa.
 Kladenje.
 Svi na startnu liniju.
 Kreću.
 Neki se iskradaju.
 Gubitnici (oborene njuške i oklembešene uši).

„Les courses“, 26. mart 1914.

13. Četiri ugla⁶

Četiri miša.
Mačka.
Miševi zadirkuju mačku.
Mačka se proteže.
Skače.
Zauzima mesto.

„Les Quatre-coins“, 24. april 1914.

14. Piknik

Svi su poneli dobro ohlađenu teletinu.
Imate prelepu belu haljinu.
Slušaj! Avion!
Ali ne: to je grmljavina.

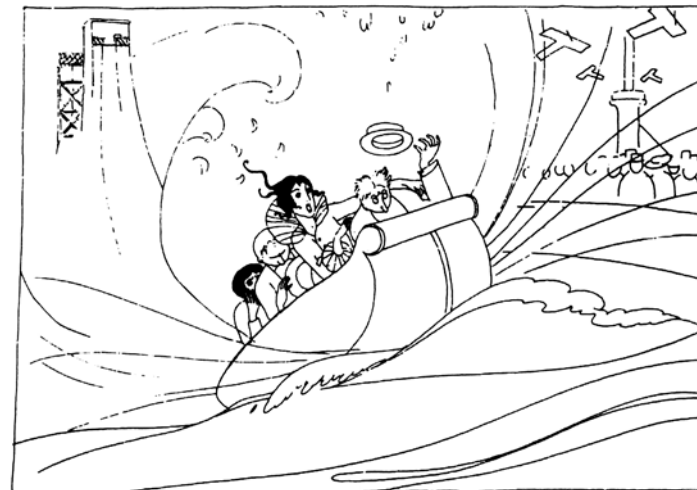
„Le Pique-nique“, 19. april 1914.

⁶ Igra u kojoj četiri igrača zamenjuju mesta u četiri ugla, dok peti igrač, koji stoji u sredini, pokušava da zauzme neki od uglova u trenutku kada je prazan; slično igrama sa zauzimanjem prazne stolice.

15. Vodeni tobogan

„Ako imate jako srce, neće vam biti mnogo muka.
 Imaćete osećaj kao da padate sa skele.
 Videćete, zaista je neobično
 Pazite! Nemojte menjati boju!“
 „Osećam se loše.“
 „To govori da vam treba malo zabave.“

„Le water chute“, 14. april 1914.

16. Tango

Tango je Đavolov ples.
 To je ples koji on najviše voli.
 Pleše ga da bi se rashladio.
 Njegova žena, deca i posluža od toga dobijaju prehladu.

„Le Tango“, 5. maj 1914.

17. Sankanje

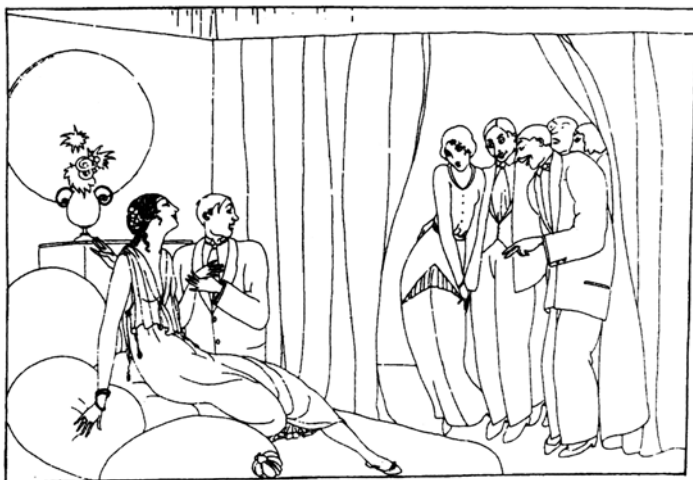
Kako je hladno!
 Dame, noseve u krzna!
 Sanke jure.
 Predelu je veoma hladno, ali ne zna gde da se skloni.

„Le traîneau“, 2. maj 1914.

18. Flert

Govore jedno drugom lepe stvari, moderne stvari.
 „Kako ste?“
 „Zar nisam zgodna?“
 „Mogu li?“
 „Imate krupne oči.“
 „Volela bih da sam na Mesecu.“
 On uzdiše.
 Klima glavom.

„Le flirt“, 29. mart 1914.

Martenov crtež za sankanje, iz 1914, izgleda nije sačuvan, tako da je tu samo ilustracija iz 1923, urađena u potpuno drugačijem maniru.

19. Vatromet

Kako je mračno.
 Oh! Bengalska vatra!
 Raketa!
 Potpuno plava raketa!
 Svi se dive.
 Neki starac luđuje.
 A sad ceo buket!

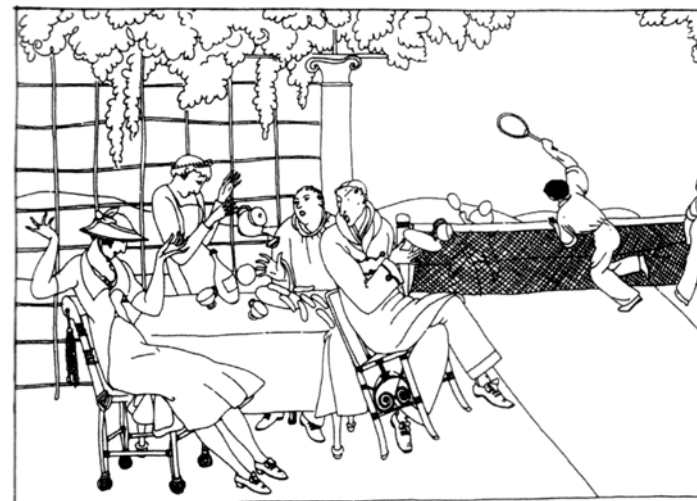
„Le feu d'artifice“, 21. april 1914.

20. Tenis

Da li ste za jednu partiju?
 Da!
 Dobar servis.
 Kakve lepe noge ima!
 Ima lep nos.
 Slajs servis.
 Gem!

„Le Tennis“, 21. april 1914.

Sports et divertissements, musique d'Erik Satie, dessins de Charles Martin, Publications Lucien Vogel (urednik *Gazette du Bon Ton*), Paris, 1914 (1923).

Izvođenja i drugi detalji

Jacques-Émile Blanche, *Le Groupe de six* (Marsela Mejer i „Šestorka“), 1922.

Prvi put izvedeno na privatnom muzičkom soareu, u pariškom stanu Lisjena Vogela i njegove žene, 14. decembra 1919, sa Satijem kao pijanistom.

Javna premijera održana je u 31. januara 1922, u Parizu, u *Salle de La Ville l'Évêque*, u okviru programa u kojem su bila predstavljena i dela „Šestorka“, a Sati je izvođenje poverio svojoj omiljenoj pijanistkinji Marseli Mejer (Marcelle Meyer, 1897–1958).

Američka premijera održana je u Njujorku, u *Klaw Theatre*, 4. februara 1923, na inicijativu Edgara Vareza, Satijevog velikog poštovaoca, i u organizaciji njegovog Međunarodnog ceha kompozitora (International Composers Guild). Glavni izvođač bio je francusko-američki pijanista E. Robert Šmic (Schmitz). Sati se tada našao u zaista biranom društvu: bila je to i američka premijera Šenbergovog „Pjeroa mesečara“ (Arnold Schoenberg, *Pierrot lunaire*, 1912), a u programu su bili zastupljeni i Šarl Keklen (Charles Koechlin, *Sonata, 2 flutes*, Op. 75, 1920) i nekoliko kompozicija iz ciklusa *Saudades do Brasil* Darijusa Mijoa (*Saudades do Brasil: Suite de dances*, Op. 67, 1920–1921).

Za ostale pojedinosti, istoriju ove publikacije i detaljniju muzičko-tekstualnu analizu, vredi poći od Caroline Potter (ed.), *Erik Satie: Music, Art and Literature*, Routledge, 2013, prilog Helen Julia Minors, 115–135 (PDF). Takođe, Robert Orledge, *Satie the Composer*, 1990, 212–222. Vredi pogledati i neku bolju biografsku studiju (recimo Mary E. Davis, *Erik Satie*, Reaktion Books, ed. Critical Lives, London, 2007, PDF), u delu posvećenom „Sportovima i rasonodama“. (AG)

Ovih dana dešava mi se nešto zaista neobično: optu-
žuju me da sam dopustio da me smatraju za ludaka
– iako sam razuman kao i vi ili ja.

*

Uvek sam govorio – i nastaviću da to ponavljam još
dugo posle svoje smrti – da nema nikakve umetničke
Istine (samo jedne Istine, naime)...

[iz članka o Stravinskom, 1922]

*

Znamo da univerzitetske diplome ne igraju nikakvu ulo-
gu u stvaranju čoveka od pera; izgleda da mu se ne bi
zamerilo čak ni kada ne bi znao da čita.

Opet bi bio pisac, samo nepismen, to je sve.

Kod muzičara je to drugačije...

*

KAO SLAVUJ SA ZUBOBOLJOM.

[Instrukcija za izvođače, „Osušeni embrioni“, 1913]

*

Budimo umetnici, a da to i ne pokušavamo.

Ideja može i bez umetnosti.

Budimo oprezni prema umetnosti: to je često samo
virtuoznost.

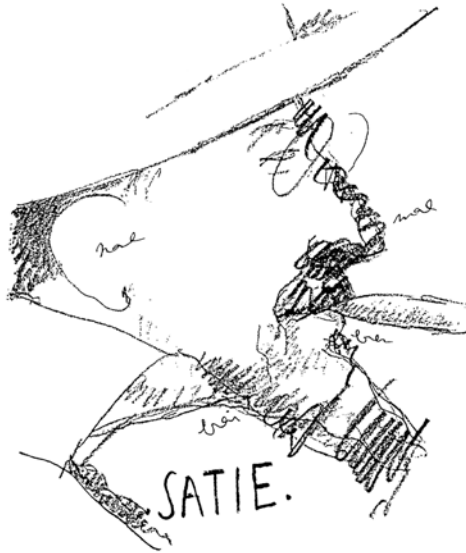

GORAN MARS PREDSTAVLJA
ANARHIJA/ BLOK 45

Erik SATIE

POGLAVLJA ISPRETURANA U SVAKOM POGLEDU : IZBOR TEKSTOVA

Preuzeto iz našeg izdanja Erik Sati, *Poglavlja ispreturana u svakom pogledu: izbor tekstova* (2025), i priređeno kao poseban buklet povodom izvođenja programa SATIE REVISITED, u Muzeju savremene umetnosti Vojvodine, u saradnji sa Kulturnim centrom „Miloš Crnjanski“, u Novom Sadu, 14. maja 2026.

PROGRAM:

Tri sarabande (1887)

Muzika na Ambijente na muziku Erika Satija (2012)

Sportovi i rasonode (1914)

OSMISLILI I IZVELI:

Nataša Penezić (klavir)

Marko Paunović (trake, elektronika, terenski snimci)

i Pièces Froides (video).

anarhija/ blok 45
PORODIČNA BIBLIOTEKA

Erik Satie

SPORTOVI I RAZONODE

1914.

Sports et divertissements, Musique d' Erik Satie. Dessins de Ch. Martin. Paris, Lucien Vogel, 1914, 1923.

Na koricama bukleta: ilustracija Charlesa Martina iz izdanja iz 1923 („Bain de Mer“).

Preuzeto iz Erik Sati, *Poglavlja ispreturana u svakom pogledu: izbor tekstova*, anarhija/ blok 45, edicija GORAN MARS PREDSTAVLJA, 2025, 249–281.

Preveo i priredio: Aleksa Golijanin, 2024–2025.

<http://anarhija-blok45.net>

ZAJEDNIČKA ARHIVA

<http://anarhisticka-biblioteka.net>